

Svar på replik

Sociologi, metod och smak

Dilige, et quod vis fac – Älska, och gör som du vill. Att använda detta uttryck som motto för ett vetenskapligt verk skulle kanske kunna försvaras eller åtminstone ursäktas som ett utslag av akademisk frivolitet, men att anse det vara ett gott metodologiskt råd, är inte det rena galenskapen? Svaret på den frågan beror naturligtvis på hur uttrycket tolkas. Vi har aldrig haft någon svensk Augustinus (blott barbariet var en gång fosterländskt, sade Tegnér), men frågan om hur man skall handskas med hedningar har varit aktuell också för hans sentida kolleger i norr. Från en sådan har vi uttrycket ”genom ett kärleksfullt lirkande” (den gången det gällde kanske inte hedningar, men väl schartauanska präster i Bohuslän). I inget av fallen handlar det om att upphöja godtycke eller hänryckt känslostorm till ideal, utan om att förstå att handskas med frågor så svåra att ingen enkel metod (hur komplicerad den än är) duger; principen för sådant handlande kan inte reduceras till en teknik, utan ligger istället i öppenheten, respekten, hängivenheten, ja kärleken såsom den manifesteras i själva *relationen* till det som skall behandlas. Om detta, och om det ovan nämnda metodologiska rådets fruktbarhet, är Jessica Mjöberg och jag överens. I detta svar på hennes kommentar till mitt tidigare inlägg i *Sociologisk forskning* skulle jag emellertid vilja göra ett par förtydliganden, samt försöka besvara eller åtminstone kommentera några av de frågor hon tar upp.

Mjöberg gör en koppling mellan *metod* och *smak*. Detta är såvitt jag kan förstå viktigt och fruktbart. Men man måste komma ihåg att smak inte är ett subjektivt begrepp; smaken – omdömesförmågan – förstås sedan länge som den förmåga med vars hjälp allmänna regler tillämpas i ett konkret sammanhang. Det betyder att den inte kan beskrivas med allmänna regler (vilket skulle förutsätta en oändlig regress av regler som styr regler som styr regler ...), att den inte kan underställas en strikt metod. Å andra sidan kan man ingalunda reducera ett genuint smakomdöme till något rent subjektivt.¹ Jag vill därför, på grundval av vad jag tidigare sagt om bl.a. mål, medel, objekt, subjekt och socialitet i ”Sociologi som erotik”, dra en lans för den sociologiska smaken, ett begrepp som dessutom tycks mig ganska väl täcka det Mjöberg beskriver med orden frihet och förnuft. Jag tror vidare att bevarandet, utvecklandet och förfinandet av denna smak hör till det viktigaste sociologin kan bidra med i dagens samhälle.

Den sociologiska smaken är betydelsefull av åtminstone två skäl. För det första behövs den för att vi skall kunna bedöma den sociologiska kreativiteten hos oss själva och andra sociologer. För det andra behövs den för att vi skall få syn på och kunna förstå den kreativitet som utspelar sig i samhället i stort, för att förstå dess villkor och

resultat, dess möjligheter, hinder och hämningar. Det kan nog hända, vilket Mjöberg befarar, att utövandet av att denna sociologiska omdömesförmåga är en ganska svår sak, och en sak som kräver övning. Men å andra sidan är det, till skillnad från metodisk expertkunskap, en konst som faktiskt alla kan utöva; det finns inte och har aldrig funnits några smakexperter, vare sig på sociologins eller på något annat område.

Jag för min del har ingen klar uppfattning om vilket utrymme den sociologiska omdömesförmågan (den erotiska sociologin) har inom svensk sociologi. Men jag delar Mjöbergs misstanke att det nog är ganska begränsat och att uppdelningen av vårt ämne i empiri, teori, och metod beskär utrymmet ytterligare. Det är naturligtvis önskvärt att våra studenter och doktorander lär sig sociologiska fakta om vårt samhälle, att de lär sig teorier som kan förklara dessa fakta och att de lär sig olika metoder för att samla in sådana fakta och för att pröva sådana teorier. Men det viktigaste vi har att lära dem är, tror jag, inte detta utan förmågan att umgås med och förstå den sociala verkligheten som just social, *att förstå och vidareföra idén om det sociala som ett kvalificerat begrepp*. Om vi kan bidra till detta är mycket vunnet. Kan vi dessutom vidareutveckla det sociologiska smakbegreppet, bättre förstå dess relation till traditionen, dess förutsättningar inom en allt mer byråkratiserad forskningsvärld, ja, då har vi antagligen en klarare uppfattning om vad vi kämpar för och mot och därmed kanske också större möjligheter att överleva den kampen.

Nu måste ju smakomdömen prövas offentligt. Jag gläds därför åt Mjöbergs inlägg och hoppas att även andra vill delta i denna diskussion och ge sina synpunkter på de viktiga frågor hon reser.

Referenser

- Bourdieu, P. (1994). *Kultursociologiska texter*. Stockholm – Stehag: Symposion.
Gadamer, H.-G. (1997). *Sanning och metod (i urval)*. Göteborg: Daidalos.

Sverre Wide